

Redakční rada

Výkonná redaktorka a jazyková korektorka:

Mgr. Tereza Čálková

Grafická úprava a sazba: Mgr. Lada Slabá

Redaktoři ptačího vydání:

Anna Copová, 6.B

Veronika Hašková, 6.B

Klaudie Karpetová, 6.B

Johana Richterová, 8.A

Viktorie Salomonová, 6.A

Anna Šulcová, 6.A

Kristýna Uhrová, 6.A

Emma Valentová, 6.A

Ilustrace:

Johana Richterová, 8.A (titulní strana), Zuzana Bayerová, 8.A

Denisa Duláková, 8.B a Klaudie Karpetová, 6.B,

Fotografie:

Mgr. Jana Hubáčková a archiv školy

Kontakt

Základní škola, Liberec

Sokolovská 328, p.o.

460 14, Liberec XIII

tel.: +420 481 120 586

email: skola@zssokol.cz

Knihy jsou pro lidi tím,
čím jsou pro ptáky křídla.

John Ruskin

SKOLÁSEK

ŠKOLNÍ ČASOPIS ZÁKLADNÍ ŠKOLY SOKOLOVSKÁ

PTAČÍ VYDÁNÍ
DUBEN 2022/ROČNÍK 27

Johanka Richterová, 8.A

Úvodní slovo

Milí čtenáři,

právě k vám přiletělo, a to doslova, nové číslo našeho školního časopisu. A co je jeho tématem tentokrát? Říká se, že jedna vlaštovka jaro nedělá, tak jsme se v redakci rozhodli příchod jara trochu podpořit a nové číslo vyloženě „nadili“ ptačí tematikou. Těšit se můžete na stálé rubriky, ale také na spoustu zajímavostí právě ze života ptactva. Tak hurá do čtení a přejeme krásné, i když nyní trochu aprílové, jaro.

Za redakci zdraví
Mgr. Tereza Čálková

kresba: Zuzana Bayerová

kresba: Denisa Duláková

kresba: Klaudivie Karpetová

Ptačí (i jarní) vtipy

Viktorie Salomonová, 6.A

V lese: „Já jsem smrk.“
„Těš mě, já mám taky rýmu.“

Co to je kaktus?

Okurka, co nemá na žiletky.

Stěžuje si nešťastný zahrádkář svému sousedovi: „Pepo, já se z toho snad zblázním, slimáci mi sežrali celou úrodu!“ Soused Pepa ho uklidňuje: „Neboj se, oni to přežijí.“

Chlubí se babička sousedům: „My máme tak dobré třešně, že jsou plné červů!“

Baví se dva zahrádkáři: „Když se mluví hezky s rostlinami, rostou pak mnohem rychleji.“
„Fajn, tak já jdu teď na zahradu a zkusím urazit plevel.“

Víte, proč si ptáčky sedají na elektrické dráty?
Protože potřebují dobít baterky.

Paní Dvořákové uletěly tři andulky a usadily se na stromě. Požádala o pomoc kolemjdoucího chlapce: „Nemohl bys mi ty andulky ze stromu sundat?“
Hoch ochotně vylezl na strom a sundal červenou i žlutou andulku. „Proč jsi nesundal i tu zelenou?“
„Ta ještě není zralá!“

Havran je obžalován za vykradení zlatnictví.
„Chcete říci něco na svoji obhajobu?“
„Ano, byl to dárek kamarádce strace.“

„Pane,“ zvolal radostně sluha, „jaro je tady!“
„No dobře, Jean,“ povzdechl si starý lord. „Řekněte mu, že hned přijdu.“

Zdroj: www.ivtipy.cz
www.m.loupak.fun

Vyhynulí ptáci

V. Salomonová a A. Šulcová, 6.A

ARGENTAVIS MAGNIFICENS (v překladu „velkolepý argentinský pták“) byl jedním z největších létajících ptáků v dějinách života na Zemi. Tento pták, někdy nazývaný obří teratorn, žil před 9 až 6 miliony let ve střední a severozápadní Argentině, kde byly objeveny jeho fosilie.

ENANTIORNITHES (řecky proti-ptáci) je podtřída dávno vyhynulých primitivních druhohorních ptáků, žijících asi před 131 až 66 miliony lety (v období spodní až nejsvrchnější křídy). Většina z nich měla ještě primitivní vývojové znaky, jako jsou ozubené čelisti a drápy na předních končetinách.

Zdroj:

www.cs.atlaszvirat.cz
www.newdinosaurs.com
www.dinoanimals.com

PELAGORNIS („pelagický pták“) byl rod velkého mořského ptáka, žijícího v období pozdního oligocénu až raného pleistocénu. Některé fosilie mohou pocházet až z období eocénu (asi před 40 miliony let). Jeho fosilie byly objeveny prakticky po celém světě. Jednalo se patrně o jednoho z největších létajících ptáků všech dob.

MOA (Dinornithidae) byli obří nelétaví ptáci, kteří žili ještě v historické době na území Nového Zélandu včetně Stewartova ostrova. Jsou příkladem relativně nedávno vyhubených výrazných druhů obratlovců.

Enantiornithes

Ohrožené druhy ptáků

Johana Richterová, 8.A

Ptáci jsou velmi rozšířená zvířata, vyskytují se snad ve všech koutech světa. Nejsou jen divoká, ale jsou to i domácí mazlíčci. Mnohých už je ale málo a potřebují naši pomoc. O některých z nich, kteří jsou chráněni v ČR, se zde dočtete.

SKŘIVAN LESNÍ

Tento pták hnízdí v západní polovině České republiky. Pokles ve druhé polovině 20. století, postupem času se však začal znovu zvolna rozšiřovat. V letech 2000-2003 jejich počet odhadnut na 600-1100 párů. Je zvláště chráněný jako silně ohrožený druh.

BĚLOŘIT ŠEDÝ

Je z řádu pěvců a velký jako vrabec. Tažný, ze zimovišť se vrací v březnu, odlétá v září. Hnízdí v dutinách mezi kameny, v pískových nebo hlinitých stěnách a pod. Ve světovém měřítku málo dotčený, ale v Česku silně ohrožený.

BŘEHOUS ČERNOOCASÝ

Je velkým druhem bahňáka. Úbytek za předchozích 15 let odhadován na celých 25 %. Důvodem je hlavně ztráta hnízdišť zapříčiněná především odvodňováním a zemědělstvím. V mnoha oblastech je také ohrožován lovem, a to i přesto, že je ve všech státech EU mimo Francii zakázán. V ČR je zvláště chráněný jako kriticky ohrožený druh.

pokračování...

Hnízdí na vlhkých loukách a v travnatých bažinách. Na tahu a v zimě v ústích řek a na pobřežích. Po kořisti pátrá hlavně pícháním svým dlouhým zobákem s mimořádně citlivým koncem do bahna nebo měkké půdy.

ČÁP ČERNÝ

V České republice je zařazen mezi silně ohrožené druhy. Stěhovavý pták, který se na sklonku léta vydává na cestu do zimovišť mezi okrajem Sahary a rovníkem. Sledování čápů označených satelitními a pozemními vysílači projekt Africká odysea ukázalo, že letí západní cestou přes Gibraltar do západní Afriky, a nebo východní cestou

přes Balkán do střední a východní Afriky. Mláďata létají do zimovišť nezávisle na rodičích a také dospělí ptáci, kteří spolu hnízдили, mohou zcela rozdílnými cestami směřovat do různých míst. Za den čápi obvykle uletí 100 až 300 kilo-metrů, mohou překonat i vzdálenost téměř 500 kilometrů. Svým zimovištěm jsou věrni a vracejí se každý rok na stejné místo. Přestože se jedná o nápadný ptačí druh, lze ho v přírodě spatřit jen velmi vzácně. Je totiž velmi plachý a člověku se vyhýbá.

Zdroj:
www.cs.wikipedia.org
www.npcs.cz

Interview s paní učitelkou přírodopisu Janou Hubáčkovou

A. Copová, V. Hašková, 6.B

V: Je nějaká nemoc od ptáků?

JH: Ptáci mohou onemocnět různými nemocemi. Mohou mít například i ptačí neštovice. Nejsnadněji se ptáci nakazí u krmítek, kde se shlukují a mohou si nemoci předat. Známa je také ptačí chřipka, kterou mohou ptáci dokonce přenést na člověka.

A: Proč jsou ptáci tak lehcí?

JH: Ptáci mají lehkou kostru, protože jejich kosti jsou duté. Jejich zobák je také lehký, vyvinul se z dříve ozobené čelisti. Ptáci také nemají např. močový měchýř. Naplněný močový měchýř by ptákovi významně přidal na váze a to není žádoucí. Nutno dodat, že existuje řada nelétavých ptáků, kteří zas tak lehcí nejsou. Například takový pštros může vážit až 140kg.

V: Kolik je v Liberci ptáků?

JH: Tak to nevím. Přibližné počty ptáků ve městech sledují ornitologové. V Česku hnízdí přibližně 190 druhů ptáků a dalších 40 druhů přes Česko pravidelně protahuje. Teď na jaře počty ptáků samozřejmě stoupají.

foto: archiv JH

A: Je nějaký ohrožený druh ptáků?

JH: Na seznamu ohrožených druhů jsou stovky druhů ptáků. Každému osmému druhu dnes hrozí v dohledné době vymření. Od roku 2004 jsou v ČR obecně chráněny všechny druhy volně žijících ptáků. Na seznamu kriticky ohrožených najdete například orla, slavíka, puštíka, sokola nebo poštolku.

A+V: Děkujeme za rozhovor!

Naše škola se přihlásila do projektu HRDÁ ŠKOLA, jehož cílem je „zpestřit“ si školní rok netradičními aktivitami a zažít školu jinak. V rámci tohoto projektu proběhl...

TULIPÁNOVÝ MĚSÍC 2022

Cílem je přinést s jarem i naději všem, kdo se osobně či v blízkém okolí setkávají s onkologickým onemocněním. Každý se může zapojit a pomoci podle svých možností. Tulipánový měsíc nabízí řadu akcí na podporu všech, kterým do života vstoupila rakovina. Tulipán jako symbol jara zároveň symbolizuje i naději a změnu.

Činnost parlamentu

Emma Valentová, 6.A

JARNÍ DEN se soutěží o nejlepší pokrývku hlavy.

RETRO DEN s diskotékou

SBÍRKA na podporu dětí z Ukrajiny a **BAREVNÉ DNY**.

Dodo - blboun nejapný. „Jápeš?“

Kristýna Uhrová

Pták Dodo, blboun nejapný, byl vyhubený už roku 1662, tedy dříve, než mohl proběhnout jeho vědecký výzkum. O způsobu jeho života tedy víme jen velmi málo. Zachovalo se nám však z něj slovo „nejapný“. Dosud běžné, aspoň v některých nářečích. Tvářil se nejapně tzn. přihloupě, jako by nerozuměl. Staročesky „jápat“ znamená chápat. A kdo to tedy byl?

Dodo byl nelétavým ptákem a jeho nejbližšími příbuznými byli holubi. Měřil kolem metru, vážil něco málo přes 20 kilogramů a dominantním prvkem jeho postavy byl silný zahnutý zobák.

Přistěhovalci z Evropy, kteří tyto ptáky zabíjeli ve velkém pro zábavu a v případě nutnosti pro zpestření jídelníčku. Maso doda nebylo údajně chutné a Holanďané jej nazývali

dokonce walgvogel - příšerný pták, se tak stal snadným terčem. Dílo zkázy pak dokonali krysy, kočky, psi nebo prasata, které na ostrov dovezli námořníci na svých lodích, a kteří pak plenili hnízda a lovíli mláďata dodů. Ačkoli se prameny různí v datech, kdy byl na Mauritiu spatřen poslední dodo, jisté je, že se tak stalo někdy koncem 17. století, pravděpodobně 1681.

A proč má nelichotivou přezdívku dodo (nekňuba, ťulpas)? V češtině ji získal kvůli mírumilovné povaze a nedostatku zkušeností s nepřáteli. Pravda ovšem je, že velikost jeho mozku zhruba odpovídala rozměrům lískového ořechu, takže jeho inteligence nepřevyšovala chvtrost dinosaur

Zdroj: cs.wikipedia.org/wiki/Dronte_mauricijský

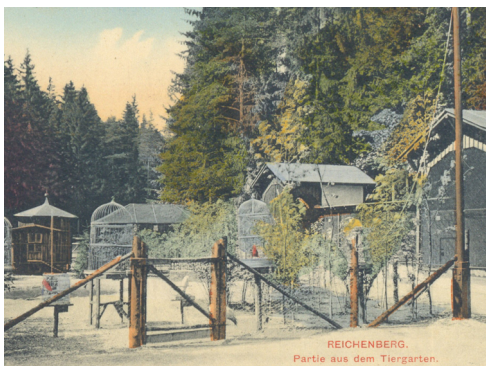
ZOO Liberec

Anna Copová, 6.B
Veronika Hašková, 6.B

Zoologická zahrada v Liberci je nejstarší zoologickou zahradou v České republice. V jejím 13 hektarovém areálu je chováno více než 170 druhů zvířat. Mezi jejími největšími lákadly jsou bílí tygři a lachtani.

Počátky zoologické zahrady v Liberci jsou však pevně spjaty s činností ornitologického spolku. Ornitologičtí nadšenci již v roce 1895 vytvořili v liberecké čtvrti Perštýn malý stálý zookoutek, ve kterém chovali převážně drůbež, holuby, králíky, ale i cizokrajné a domácí divoké ptactvo. 6. 8. 1904 ornitologický spolek požádal městskou radu o pozemky za účelem založení zoologické zahrady. Veřejnosti byla zahrada otevřena v září téhož roku. Ze srnčího výběhu a rybníků pro ptactvo se velmi záhy na vzdálenějších pozemcích v údolí potoka vyvinula malá zoologická zahrada.

Zdroj:
www.zooliberec.cz

Z dob počátků liberecké zoo pochází nejstarší domek v areálu, v posledních letech známý jako cukrárna U Čápa. A právě tam na půdě vznikla nová atrakce Ptačí orloj. Místo apoštolů se v něm pohybují figurky ohrožených zpěvných ptáků z –asijských tropů.

Ptačí čtení

Kristýna Uhrová, 6.A

ZASNĚŽENÁ ČERVENKA

Mary Kelly

Příběh se šťastným koncem, který se skutečně stal! Evan s Hanou najdou ve sněhu promrzlou červenku. Chytila se do pastí a nemůže se hýbat. Hned zavolají na pomoc zvířecí záchranáře. Podaří se jim ptáčka vyprostit včas? Stále totiž velmi hustě chumelí a sněhu přibývá...

Zdroj: www.albatrosmedia.cz
www.klubknihomolu.cz

ČIM, ČÁRA A ZAHRADA - příběh o dvou vrabčích sourozencích
Radana Dungelová

Máte rádi pohádky o ptácích a zahradě? Chcete si přečíst nevšední příběh o dvou vrabčích sourozencích Čimě a Čárovi? Autorkou knížky je Radana Dungelová, která pracuje v brněnské ZOO a vypráví nevšední příběh o životě ptáků. Dozvíte se, jak kdo zpívá, čím se živí, kdy ptáčci vstávají, o tom, jak se ptáci chystají a odlétají do teplých krajín.

Filmy s ptačími hrdiny

Emma Valentová, 6.A

RIO 1

Blu je domácí papoušek, který se nikdy nenaučil létat. Žije se svou kamarádkou a majitelkou Lindou v malém městečku v Minnesotě v přesvědčení, že Blu je poslední papoušek svého druhu na světě. Potom se ale dozvěděl o tom, že další papouščí slečna žije v Rio de Janeiru, a tak se jí vydají do daleké a exotické země hledat. Nedlouho po příjezdu jsou ale Blu a Perla uneseni skupinou pašeráků. S pomocí vychytralé Perly a dalších městských ptáků se jim podaří uniknout. Blu v sobě bude muset najít odvahu naučit se konečně létat a zmařit další pokusy únosců, kteří jsou mu na stopě a především se vrátit k Lindě, nejlepšímu příteli ptáků na světě.

HAPPY FEET 1

Animované dobrodružství se odehrává na ledové a zasněžené Antarktidě. Ve zdejší zemi tučňáků musí každý tučňák umět krásně zpívat, aby skrz svoji píseň našel duši svého nejbližšího. Jednou se ale narodí mladému páru mládě Mumble, který je nejhorší zpěvák na celé Antarktidě. Ačkoli zpívat neumí, je nejlepším stepeřem na světě...

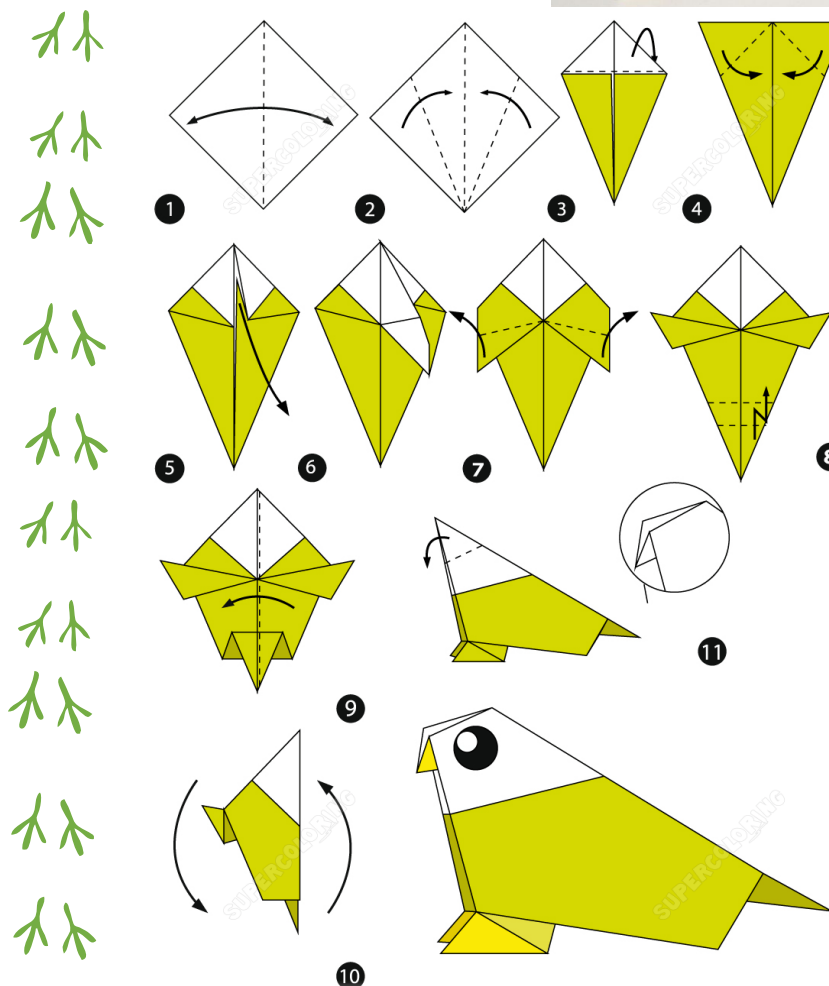
PAN POPPER A JEHO TUČŇÁCI

Rodinná komedie vypráví příběh pana Poppera, který je úspěšným newyorským podnikatelem. Jednoho dne mu pošta doručí neočekávanou a hodně podivnou zásilku. Šest velkých krabic, ze kterých vyleze šest živých tučňáků, které pan Popper zdědil. Řekli byste, že tučňáci jsou milá a neškodná stvoření, ale co s nimi v New Yorku? Hlučoun, Hryzoun, Kapitán, Pitoma, Miláček a Smraďoch v tom ale žádný velký problém nevidí.

Zdroj : www.fdb.cz, www.csfd.cz

Papírový pták

Krok za krokem,
nebo skok za skokem?

Zdroj: www.supercoloring.cz/

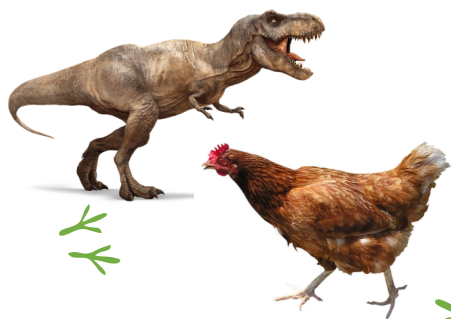
Zajímavosti. Víte, že...

bojím se
sov

Viktorie Salomonová a Anna Šulcová, 6.A

Nejbližším žijícím příbuzným
Tyranosauruse Rexe je slepice.

Na první pohled nepůsobí ptačí oko
jako velké, avšak v porovnání s lidským
okem je přímo obrovské. Ptačí oči totiž
zabírají až 50 % hlavy, zato lidské oko
zabere zhruba jen 5 %. Abychom to
tedy mohli porovnat, lidské oči by
museli mít velikost přibližně base-
ballového míčku.

Sovy nemohou hýbat očima. Vyna-
hazují si to však svou schopností
otočit svou hlavu o 270°. Aby bylo
možné tento úkol splnit, mají v krku
14 obratlů než obvyklé sedm, které
se vyskytují u "normálních" ptáků.

Za největšího ptáka je považovaný
pštros. Váží průměrně 104 kg a měří
zhruba 210 cm. Pštrosí vejce je tak
velké, že pokud by se mělo uvařit
natvrdo, trvalo by to přibližně 2 hodi-
ny. Zároveň je pštros nejrychlejším
ptákem, co se běhu týče.

Mnoho ptáků je denně schopno sníst
dvojnásobek své váhy. Jsou to
například kolibříci, kteří jedí zhruba
každých deset minut a v nektaru
spotřebují právě asi dvojnásobek své
tělesné hmotnosti. Ve skutečnosti
potřebuje pták (v poměru své
velikosti) více potravy než například
dítě, či kočka.

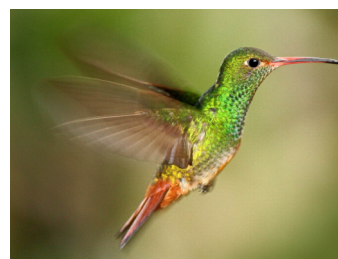
Sovy pálené polykají svou kořist celou
– kůži, kosti a všechno – a každý rok
sní až 1000 myší.

Zdroj : www.labet.cz, www.bezednamiska.cz
www.czech-nature.cz, www.zviratka.estranky.cz

Víte že... pokračování

Anna Šulcová a Viktorie Salomonová, 6.A

Nejmenším ptákem byl jmenován
druh kolibříka, Kalypta nejmenší.
Jejich vzrůst se pohybuje kolem 6 cm
délky a váží méně než 2g.

Nejrychlejší pohyb křídel byl
zaznamenán u dvou druhů kolibříka
Archilochus culubris a Selaphorus
rufus. Za jedinou vteřinu mávnou
křídly až 200x, přičemž kolibřík
vypadá, že se vznáší na místě.

Vajíčka kolibříka jsou často tak drobná
jako váš nehet. Nejmenší z nich měří
od jednoho konce k druhému pouhý 1
cm.

Emu (druh pštrosa) klade vejce, která
mění barvu. Zpočátku jsou jedno-
tvárně zelená, ale po několika dnech
zčernají.

Jediný pták s nosními dírkami na konci
zobáku je Kiwi. Toto uspořádání
nozdry jí pomáhá očistit potravu -
červy a hmyz. Je také jediným ptákem
na světě, který nemá křídla.

Podle jistých studií bylo zjištěno, že až
třetina lidí, která chová ptáky jako své
domácí mazlíčky, jim pouští rádio
nebo televizi, když odcházejí z domu.
Důvodem je prý zvuková kulisa, díky
které se ptáci necítí tak sami.

Jedním z mála jedovatých ptáků na
světe je pištec černohlavý, který žije
na Nové Guinei. Jed neprodukuje
jejich tělo přímo. Ptáci se živí brouky,
a ti se zase živí jedovatými rostlinami.
Při doteku způsobí u člověka pálení
kůže.

Co bylo dřív? Slepice, nebo vejce?
Plazi se líhnuli z vajec dlouho před tím,
než existovaly slepice. První slepice se
vylíhla z vejce, které v té době v
podstatě nebylo ani sneseno ptákem.
Proto je nutno konstatovat, že dříve,
než slepice bylo opravdu vejce.